

- ८) राग—अभोगी कानडा आरोहाची रचना ——— जाती प्रमाणे आहे.
 अ) औडव ब) षाडव
 क) संपूर्ण ड) यापैकी नाही
- ९) गुजरी तोडी हा राग कोणत्या वेळी गायला जातो?
 अ) सकाळ ब) संध्याकाळ
 क) मध्यरात्र ड) दुपार
- १०) राग—अहिर भैरवचा थाट ——— मानला जातो.
 अ) तोडी ब) भैरव
 क) कल्याण ड) भैरवी
- ११) ताल—एकतालच्या एकूण मात्रा ——— आहेत.
 अ) १२ ब) १४
 क) १६ ड) १०
- १२) खालीलपैकी द्रुत लयीमध्ये गायला जाणारा गीतप्रकार ——— आहे.
 अ) बडाख्याल ब) तराणा
 क) धमार ड) ध्रुपद

प्र.२ टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

१२

- अ) चतरंग या गीत प्रकाराची थोडक्यात माहिती लिहा.
 ब) ताल एकताल ची संपूर्ण माहिती लिहून, त्याची एकपट तिप्पट लिहा.
 क) राग—गुर्जरी तोडी चा संपूर्ण शास्त्रीय परिचय लिहा.
 ड) राग—मियाँ मल्हार व राग बहार चे तुलनात्मकचे विवेचन करा.
 इ) धमार या गीतप्रकाराची थोडक्यात माहिती लिहा.
 ई) त्रिवट या गीत प्रकाराविषयी थोडक्यात माहिती लिहा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- अ) ताल—चौताल चा शास्त्रीय परिचय देवून, ठेक्याची एकपट्ट, दुप्पट, तिप्पट आणि चौपट लिहा.
 ब) राग—पूरिया कल्याण चा बडाख्याल दोन आलापसह लिहा.
 क) गोबरहार बानी व डागुर बानीची सविस्तर माहिती लिहा.
 ड) तराणा या गीतप्रकाराची सविस्तर माहिती लिहा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर सविस्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) ध्रुपद आणि धमार या गीतप्रकारांची सविस्तर माहिती लिहा.
 ब) राग—अल्हैया बिलावालचा शास्त्रीय परिचय सांगून, छोटाख्याल चार आलाप व चार तानासह स्वरलिपीबद्ध करा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्त सविस्तर लिहा.

१२

राग—अहिर भैरव किंवा नट भैरव या रागाचा संपूर्ण शास्त्रीय परिचय, बडाख्याल व
५ आलाप व तानासह लिहा.

- प्र.२ टिपा लिहा (कोणतेही दोन) 0६
- अ) प्रसार माध्यमांमुळे कलाकारांना काय लाभ होतो ते स्पष्ट करून लिहा.
ब) प्रसार माध्यामांची समाजातील भूमिका लिहा.
क) इंटरनेटमुळे संगीत प्रसारात झालेले बदल.
ड) मुद्रित माध्यमांची नावे सांगून माहिती द्या.
- प्र.३ इंटरनेटमुळे संगीत प्रसारात झालेले बदल स्पष्ट करा. 0६
- प्र.4 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) प्रसार माध्यमांचा संगीत, कला आणि समाजावर होणारा एकत्रित परिणाम याची सविस्तर चर्चा करा.
ब) प्रसार माध्यमांनी संगीत क्षेत्रात केलेले परिवर्तन स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	---

एम.ए. (Indian Music) (सत्र - I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:

मार्च/एप्रिल – २०२६

History of Indian music (Form Vedic to XIth Century) (230122106)

वार, दिनांक: बुधवार, २२-०४-२०२६

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

१) वैदिक काळामध्ये ——— संगीत अस्तित्वात होते.

अ) सामगायन

ब) रागगायन

क) गीतीगायन

ड) गंधर्वगान

२) जगामध्ये सर्वात प्रथम ——— देशामध्ये 'ध्वनी-विज्ञान' अस्तित्वात आले.

अ) भारत

ब) ग्रीस

क) इजिप्त

ड) इंग्लंड

३) शिक्षाग्रंथांमध्ये ——— हा ग्रंथ अत्यंत महत्त्वाचा आहे.

अ) मान्डूकी शिक्षा

ब) नारदीय शिक्षा

क) याज्ञवल्क्य

ड) यापैकी नाही

४) ——— काळात नाटकांची प्रथा सुरु झाली.

अ) पुराणकाळ

ब) वैदिक काळ

क) मौर्य काळ

ड) गुप्तकाळ

५) ——— काळामध्ये गंधर्वगान प्रचलित होते.

अ) वैदिक काळ

ब) मौर्य काळ

क) महाभारत काळ

ड) रामायण काळ

६) ——— हे अप्सरांचे गान शिक्षक असत.

अ) तुंबरू

ब) गंधर्व

क) किन्नर

ड) तुर्य

७) 'राग' ही संकल्पना सर्वप्रथम ——— ग्रंथामध्ये सांगितली आहे.

अ) नाट्यशास्त्र

ब) बृहद्देशी

क) दत्तिलम्

ड) भरतभाष्यम्

- ८) 'भरतभाष्यम्' या ग्रंथाचे लेखक ——— आहेत.
 अ) भरतमुनी
 ब) दत्तिलमुनी
 क) मतन्मुनी
 ड) अभिनवगुप्त
- ९) 'दत्तिलम्' हा ग्रंथ ——— काळात निर्माण केला गेला होता.
 अ) इ.स. ४ थे - ५ वे शतक
 ब) ७ वे - ८ वे शतक
 क) १० वे - ११ वे शतक
 ड) इ.स.पूर्व २०० ते इ.स.२००
- १०) ——— ग्रंथात गंधर्व गानाची तत्वे मिळतात.
 अ) नारदीय शिक्षा
 ब) बृहदेशी
 क) नाट्य शास्त्र
 ड) भारतभाष्यम्
- ११) ——— संगीतामध्ये ७ स्वर असत.
 अ) देशी
 ब) मार्गी
 क) छन्दोगान्
 ड) अरण्यगेय
- १२) ——— संगीत हे सप्तकातील विविध स्वर संगती वरती आधारित होते.
 अ) देशी
 ब) मार्गी
 क) गांधर्व
 ड) सामगान

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) सामगान
 ब) नारदीय शिक्षा
 क) रामायण काळातील संगीत
 ड) महाभारत काळातील संगीत
 इ) मौर्य काळातील संगीत.
 ई) गुप्त काळातील संगीत.

प्र.३ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- अ) देशी संगीत व मार्गी संगीत यांमधील फरक स्पष्ट करून त्याविषयी सविस्तर माहिती लिहा.
 ब) मार्कंडेय पुराणाविषयी सविस्तर माहिती लिहा.
 क) शिक्षाग्रंथाचा अर्थ स्पष्ट करून त्यांच्याविषयी विस्तृत माहिती लिहा.
 ड) रामायण काळातील प्रचलित संगीताविषयी माहिती देऊन तत्कालीन वाद्यांविषयी माहिती लिहा.

प्र.४ सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) पुराणकाळातील ग्रंथांची नावे सांगून, त्यांचे विस्तृत विवेचन करा.
 ब) मौर्य काळातील संगीताविषयी माहिती लिहा व त्या काळातील भारतीय संगीतामध्ये झालेली स्थित्यंतरे व विदेशी संगीताचा प्रभाव याच्या विषयी विस्तृत माहिती लिहा.

प्र.५ सविस्तर उत्तर लिहा.

१२

गुप्तकाळातील संगीताविषयी माहिती सांगून या काळाला भारतीय संगीताचा सुवर्णकाळ असे का म्हणतात ते लिहा.

- प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
अ) संगीतशास्त्रीय संशोधन पद्धतीचे तात्वीक व व्यवहारीक पैलू स्पष्ट करा.
ब) संगीत शिक्षणाच्या आधुनिक प्रवाहाचे वर्णन करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १२
प. एस. एन. रतंजनकर यांच्या संगीत शिक्षण व रचनात्मक योगदानाचे विश्लेषण करा.

- ८) राग—बिहागचा समप्रकृतिक राग ——— होय.
 अ) तोडी ब) मारुबिहाग
 क) बिलासखानी तोडी ड) यमन
- ९) राग—शुद्ध सारंगचा गायनमय ——— मानला जातो.
 अ) दिवसाचा प्रथम प्रहर ब) दिवसाचा द्वितीय प्रहर
 क) दिवसाचा तृतीय प्रहर ड) रात्रीचा प्रथम प्रहर
- १०) राग—मधुवंतीचा थाट ——— मानला जातो.
 अ) तोडी ब) काफी
 क) मारवा ड) भैरवी
- ११) राग गावतीचा वादी स्वर ——— व संवादी स्वर ——— मानला जातो.
 अ) सा—म ब) म—सा
 क) सा—प ड) प—सा
- १२) राग—मारुबिहागचा वादीस्वर ——— व संवादी स्वर ——— आहे.
 अ) ध—ग ब) म—सा
 क) सा—म ड) प—सा

प्र.२ टीपा लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) राग—किरवानीचा शास्त्रीय परिचय थोडक्यात सांगा.
 ब) राग—गावतीच्या महत्वाच्या स्वरसंगती स्वरलिपीबद्ध करा.
 क) राग—मारुबिहाग च्या समप्रकृतीक रागांची नावे सांगा.
 ड) राग—बिलासखानी तोडीचा शास्त्रीय परिचय लिहा.
 इ) राग—केदारचा शास्त्रीय परिचय सांगा.
 ई) राग—झिंझोटीचा छोळाख्याल स्वरलिपीबद्ध करा.

प्र.३ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- अ) राग केदार चा बडा ख्याल स्वर लिपि बद्ध करा.
 ब) राग—शुद्ध सारंगचा छोटाख्याल स्वरलिपीबद्ध करून दोन तानासह लिहा.
 क) तराणा गायन प्रकारची माहिती लिहा.
 ड) ताल झूमराचा संपूर्ण शास्त्रीय परिचय देऊन ठेक्यासह एकपट दुप्पट, तिप्पट चौप्पट लिहा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) खालीलपैकी कोणत्याही दोन तालांची संपूर्ण शास्त्रीय माहिती देऊन त्याची एकपट दुप्पट, तिप्पट चौप्पट लिहा?
 १) ताल—दिपचंदी
 २) ताल—झूमरा
 ३) ताल—धमार

ब) चैती, कजरी, होरी या गीत प्रकारांविषयी सविस्तर माहिती लिहा.

प्र.५ राग—गुर्जरी तोडी किंवा राग—बिलासखानी तोडीचा बडाख्याल स्वरलिपीबद्ध करून १२
चार ताना व चार आलाप स्वरलिपीबद्ध करा त्याचबरोबर त्या रागाचे समप्रकृतिक
रागांची सविस्तर शास्त्रीय परिचय लिहा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

एम.ए. (Indian Music) (सत्र – II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
Criticism in Music (230122204)

वार, दिनांक : शनिवार, १८-०४-२०२६
वेळ: सकाळी ११:०० ते १२:३०

कमाल गुण: ३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ रिकाम्या जागा भरा.

०६

- १) आधुनिक काळात शास्त्रीय संगीताबद्दलची समीक्षा प्रथमतः — या लिखणातून आली.
अ) श्री. गोविंदराज टेंबे ब) पं. भातखंडे
क) केशवराव भोळे ड) डॉ. ग. ह. रानडे
- २) समीक्षा ही एक प्रकारची — असते.
अ) परिकल्पना ब) प्रतिक्रिया
क) मुल्यमापन ड) सौंदर्योद्घाटन
- ३) वृत्तपत्रीय समीक्षेचे जनक म्हणून — ओळखतात.
अ) श्री. सुरेंद्रसिंह ब) ड्रायडेन
क) प्रा. बी. आर. देवघर ड) गोविंदराव टेंबे
- ४) — समीक्षकाला संगीताचा चौथा घटक मानतात.
अ) डॉ. अशोक रानडे ब) डॉ. प्रभा अत्रे
क) श्री. सुरेंद्रसिंह ड) डॉ. मुकेश गर्ग
- ५) समीक्षा म्हणजे — होय.
अ) निरीक्षण करणे ब) आलोचना करणे
क) सर्वकक्ष पाहणे ड) यापैकी नाही
- ६) वर्णनात्मक संगीत समीक्षा प्रथमतः — शतकात केलेली दिसून येते.
अ) १५ ब) १६
क) १७ ड) १८

- प्र.२ टिपा लिहा. 0६
- अ) आस्वादक समीक्षा
ब) समीक्षेचा उपसंहार
क) संगीत समीक्षेबाबत विविध दृष्टीकोन
ड) समीक्षेच्या व्याख्या व समस्त मतांची आलोचना
- प्र.३ खालील प्रश्नाचे थोडक्यात उत्तर लिहा. 0६
- “संगीत समीक्षेची आवश्यकता” या बद्दलचे तुमचे मत स्पष्ट करा.
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा (कोणताही एक) १२
- अ) “संगीत समीक्षकांचे गुण व दोष” विवेचन करा.
ब) “वृत्तपत्रीय समीक्षा” या विषयी सविस्तर लिहा.

- ८) 'राग तरंगिनी' या ग्रंथात स्वर संबंधी वर्णन ——— अध्यायात आहे.
 अ) १ ब) ३
 क) ५ ड) ७
- ९) संगीत दर्पण या ग्रंथाचे लेखक ——— होते.
 अ) पं. अहोबल ब) पं. दामोदर
 क) पं. सोमनाथ ड) पं. श्रीनिवास
- १०) नायकाच्या शौर्य आणि गुणांचे वर्णन प्रबंधाच्या ——— या अंगात केले जात होते.
 अ) बिरुद ब) तेनक
 क) पद ड) पाट
- ११) म्हैसूर प्रदेशात वन्य जमातीत ——— या वीणेचा वापर होतो.
 अ) चित्रवीणा ब) पिनाकी वीणा
 क) किन्नरीवीणा ड) त्रितंत्री विणा
- १२) राग विवोध या ग्रंथाची टिका ——— यांनी केली.
 अ) पं. सोमनाथ ब) पं. श्रीनिवास
 क) पं. दामोदर ड) अहोबल

प्र.२ टीपा लिहा (कोणत्याही चार)

१२

- अ) अष्टछाप कवी – सूरदास
 ब) कव्वाली व टप्पा
 क) शारंगदेव नुसार श्रुतीस्वर स्थापना
 ड) संगीत दर्पण – ग्रंथ परिचय
 इ) धमार
 ई) वंशी

प्र.३ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- अ) किन्नारी वीणा व त्रितंत्री वीणा यांची सविस्तर माहिती लिहा.
 ब) धृपद गायन शैली स्पष्ट करून धृपदाच्या वाणी विषयी चर्चा करा.
 क) 'तुमरी' या गायन प्रकाराची माहिती देऊन तुमरीच्या अंगाविषयी, शैलीविषयी थोडक्यात माहिती लिहा.
 ड) प्रबंध गायन शैली थोडक्यात स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घात्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

१२

- अ) अष्टछाप कवी व त्यांच्या रचनाविषयी सविस्तर माहिती लिहा.
 ब) 'संगीत रत्नाकर' या ग्रंथाविषयी माहिती लिहून या ग्रंथातील 'स्वराध्याय' या अध्यायाचे सविस्तर विश्लेषण करा.

प्र.५ अनिबद्ध गान प्रकार विस्तृतरीत्या स्पष्ट करा.

१२

Seat No.	
----------	--

Set P

एम.ए. (Indian Music) (सत्र – III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
Shastriy Sangeetache Kriyatmak Siddhant (230122303)

वार, दिनांक: शुक्रवार, १७-०४-२०२६
वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२
- १) राग-चंद्रकंस ची जाती ---- मानली जाते.
अ) ओड़व-ओड़व ब) ओड़व-षाड़व
क) संपूर्ण-संपूर्ण ड) षाड़व-षाड़व
- २) राग देसकार हा ---- प्रधान राग आहे.
अ) पूर्वांग प्रधान ब) उत्तरांग प्रधान
क) वादी प्रधान ड) यापैकी नाही
- ३) राग मेघ-मल्हारचा वादी-संवादी ---- आहे.
अ) ग नी ब) घ ग
क) सा प ड) प सा
- ४) राग सूर मल्हाराचा थाट ---- मानला जातो.
अ) कल्याण ब) खमाज
क) तोड़ी ड) काफी
- ५) रागांमध्ये पुन्हा-पुन्हा न्यास होणारा ज्याला राजाची उपमा दिली जाते अश्या स्वराला ---- असे म्हणतात.
अ) वादी ब) संवादी
क) अनुवादी ड) विवादी
- ६) ज्या रागाचा वादी स्वर सप्तकाच्या पूर्वार्धात अर्थात 'सारेगमप' या स्वरांमध्ये असतो त्यास ---- प्रधान राग म्हणतात.
अ) पूर्वांग प्रधान ब) उत्तरांग प्रधान
क) वादी प्रधान ड) संवादी प्रधान

- ७) राग मियाँ मल्हार ——— ऋतूमध्ये जास्त प्रमाणात गायला जातो.
 अ) हिवाळा ब) पावसाळा
 क) उन्हाळा ड) यापैकी नाही
- ८) राग अल्हैया बिलावल चा वादी स्वर ——— व संवादी स्वर ——— मानले जातात.
 अ) ध ग ब) म नी
 क) प सा ड) सा प
- ९) राग मधुवंती चा रेषभ आणि धैवत कोमल केल्यास खालीलपैकी ——— रागाची निर्मिती होते.
 अ) जयजयवंती ब) मुलतानी
 क) जोग ड) बिलावल
- १०) राग देवगिरी बिलावल चा थाट ——— आहे.
 अ) कल्याण ब) बिलावल
 क) खमाज ड) भैरवी
- ११) ताल पंचमसवारीच्या एकूण मात्रा ——— आहेत.
 अ) १५ ब) १६
 क) १७ ड) १४
- १२) राग जयजयवंतीची जी ती ——— मानली जाते.
 अ) संपूर्ण—संपूर्ण ब) षाडव—संपूर्ण
 क) ओडव—संपूर्ण ड) ओडव—ओडव

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) जयजयवंतीचा शास्त्रीय परिचय लिहा.
 ब) चतरंग गीतप्रकाराविषयी माहिती लिहा.
 क) राग अल्हैया बिलावल चा शास्त्रीय परिचय लिहा.
 ड) राग देवगिरी बिलावलचा छोटाख्याल स्वरलिपीबद्ध करा.
 इ) दादरा गीतप्रकाराविषयी माहिती लिहा.
 ई) ताल पंचमसवारीचा शास्त्रीय परिचय देऊन ठेक्यासहित लिहा.

प्र.३ थोडक्यात उत्तरे / टीपा लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- अ) राग—सूर मल्हारचा शास्त्रीय परिचय सांगा.
 ब) राग मेघ मल्हार व सूर मल्हार यामधील पूरक स्पष्ट करा.
 क) त्रिवट या गायन प्रकाराविषयी माहिती लिहा.
 ड) राग हंसध्वनी किंवा राग जयजयवंतीचा छोटाख्याल स्वरलिपीबद्ध करा.

- प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) राग देसकार किंवा राग मुलतानीचा छोटाख्याल स्वरलिपीबद्ध करा.
ब) चतरंग आणि त्रिवट या दोन्ही गीतप्रकारांची सविस्तर माहिती लिहा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १२
- रागांग पद्धतीची आवश्यकता हिंदुस्थांनी राग संगीतामध्ये विशेष महत्त्वपूर्ण कार्य करते. या वाक्याचे विस्तृत विवेचन करा. आणि आपल्या पाठयक्रमातील कोणत्या रागांमध्ये मल्हार चा रागांग प्रभाव दिसून येतो ते सांगून त्याच्या महत्त्वपूर्ण स्वरसंगती लिहा.

- प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 0६
- अ) सौंदर्यशास्त्राविषयी असलेले प्लेटो चे विचार लिहा.
ब) सौंदर्यशास्त्राला संवेदनशास्त्र असेही का म्हणतात ते स्पष्ट करा.
क) सौंदर्य आणि सद्गुण यांच्याविषयी केलेल्या दोन विविध संकल्पना स्पष्ट करा.
ड) भारतीय सौंदर्यशास्त्र व त्यातील संकल्पना स्पष्ट करा.
- प्र.३ खालील प्रश्नाचे थोडक्यात उत्तर लिहा. 0६
सौंदर्यशास्त्राविषयी असलेले हेगेल चे विचार आणि स्पष्टीकरण लिहा.
- प्र.४ सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) संगीतातील सौंदर्यशास्त्राचे महत्त्व स्पष्ट करा.
ब) भारतीय शास्त्रीय संगीतातील घराण्यांचा सौंदर्यशास्त्राच्या दृष्टीने केलेला अभ्यास उदाहरणासहीत लिहा.

- ७) — हे पुस्तक पं. रविशंकर यांनी लिहिले आहे.
 अ) माय म्युझिक माया लाईफ ब) रागमाला
 क) माय म्युझिक ड) यापैकी सर्व
- ८) अलिबक्ष आणि फत्ते अली या दोघांनी — घराण्याची स्थापना केली.
 अ) रामपूर ब) किराणा
 क) इंदौर ड) पटियाला
- ९) पं. अहोबल यांनी शुद्ध आणि विकृत स्वर मिळून — स्वर सांगितले.
 अ) २२ ब) १२
 क) २९ ड) २७
- १०) धृपद गायनाचा अविष्कार — व्या शतकात झाला.
 अ) १५ ब) १६
 क) १७ ड) १४
- ११) पंजाबी, ठुमरी, दादरा या गायन प्रकाराची विशेष तयारी — घराण्यात केली जाते.
 अ) किराणा ब) भेंडीबाजार
 क) पटियाला ड) जयपूर
- १२) तराणे, टप्पे व अष्टपदी — घराण्यात हे प्रकार गायिले जातात.
 अ) ग्वाल्हेर ब) किराणा
 क) आग्रा ड) जयपूर

प्र.२ टिपा लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) सदारंग व अदारंग यांच्या बंदिशी
 ब) मंच प्रदर्शनामध्ये संयोजकाची भूमिका
 क) स्वामि हरिदास यांचे सांगितीक योगदान
 ड) भविष्यकालीन मंच प्रदर्शन
 इ) संगितातील घराण्यांचे सहकार्य
 ई) आग्रा घराणे आणि त्याची वैशिष्ट्ये

प्र.३ थोडक्यात उत्तरे लिहा . (कोणतेही दोन)

१२

- अ) धृपद गायिकीचा ख्याल गायन व वाद्य संगितावर झालेला परिणाम थोडक्यात लिहा.
 ब) दरभंगा आणि विष्णूपर परंपरेविषयी माहिती थोडक्यात लिहा.
 क) उ. बिस्मील्ला खाँ यांनी संगितासाठी दिलेले योगदान थोडक्यात लिहा.
 ड) पटियाला घराण्यातील गायनशैली तुमच्या शब्दात लिहा.

- प्र.४ सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) अमिर खुसरो यांचे जीवन चरित्र सविस्तर लिहा.
ब) धृपद बानींचे वर्णन विस्तारित स्वरूपात लिहा.
- प्र.५ सविस्तर उत्तर लिहा. १२
- पं. जितेंद्र अभिषेकी यांच्या शास्त्रीय व नाट्य संगितामधील योगदान तुमच्या शब्दात सविस्तर लिहा.

- प्र.४ सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) राग – अभोगी कानडाचा शास्त्रीय परिचय देऊन, बडाख्याल स्वरलिपीबद्ध करा आणि त्याचबरोबर चार आलाप व चार तानासह लिहा.
- ब) खालीलपैकी कोणत्याही दोन तालांची एकपट, दुप्पट, तिप्पट लिहा.
- १) एकताल
 - २) झपताल
 - ३) दिपचंदी
- प्र.५ राग मधुकौंसचा संपूर्ण शास्त्रीय परिचय सांगून, तुम्ही अभ्यासलेले कौंसचे प्रकार थोडक्यात सांगून, मधुकौंस रागाचा बडाख्याल, छोटाख्याल, स्वरलिपीबद्ध करून छोटयाख्यालाचा चार आलाप व चार ताना स्वरलिपीबद्ध करा. १२

- ७) उस्ताद मसीत खाँ हे नाव ——— घराण्याशी संबंधीत आहे.
 अ) सेनिया ब) बनारस
 क) आगरा ड) ग्वाल्हेर
- ८) वर्तमान काळात तबल्याची प्रामुख्याने ——— घराणी मानतात.
 अ) ४ ब) ६
 क) ५ ड) ७
- ९) ——— या घराण्याच्या शैलीमध्ये गत आणि रेला याला जास्त महत्त्व दिले जाते.
 अ) फरूखाबाद ब) बनारस
 क) पंजाब ड) अजराडा
- १०) ——— हे महाराष्ट्रीय किर्तन परंपरेचे पखावाज वादक होते.
 अ) रमाकांत पाटक ब) गोस्वामी बंधू
 क) कुदऊ सिंह ड) नानासाहेब पानसे
- ११) 'धीग धिना' हा कायदा प्रामुख्याने ——— घराण्यात वाजविला जातो.
 अ) अजराडा ब) बनारस
 क) दिल्ली ड) पंजाब
- १२) खालीलपैकी ——— या घराण्याला वैष्णव घराणे असे संबोधले जात.
 अ) कुदोअसिंह ब) नाथद्वारा
 क) नाना पानसे ड) मंगळवेंढेकर

प्र.२ टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

१२

- अ) दिलरूबा वाद्याचा थोडक्यात परिचय
 ब) घटम या वाद्याची बनावट प्रक्रिया थोडक्यात सांगा.
 क) तबला वाद्याचा थोडक्यात परिचय व बनावट विधी
 ड) घन वाद्य
 इ) हार्मोनिया वाद्याची रचना स्पष्ट करा.
 ई) अवनद्ध वाद्य

प्र.३ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- अ) अजराडा घराण्याची निर्मिती प्रक्रिया सांगून त्या घराण्याची पाच वैशिष्ट्ये लिहा.
 ब) पखावाज वाद्यांचा थोडक्यात परिचय देऊन, कुदऊसिंह यांच्या वादन शैलीची वैशिष्ट्ये लिहा.
 क) सरोद वाद्याची निर्मिती प्रक्रिया सांगून कोणत्याही दोन कलाकारांची नावे सांगा.
 ड) सेनिया घराणा कोणत्या वाद्यांशी संबंधित घराणा आहे ते सांगून सेनिया घराण्याची सविस्तर माहिती लिहा?

- प्र.४ सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) अवनद्ध वाद्यांचे कोणतेही दोन वादये सांगून त्यांची सविस्तर माहिती लिहा.
- ब) अभ्यासक्रमातील कोणत्याही दोन सुषिर वाद्यांची सविस्तर माहिती लिहा.
- प्र.५ सुप्रसिद्ध सरोद-वादक अलीअकबर खाँ यांचे जीवन – चरित्र लिहा. १२